

Krasniki proti České republice, rozsudek ze dne 28. 2. 2006

Stěžovatel: Krasniki

Žalovaný stát: Česká republika

Číslo stížnosti: 51277/99

Datum: 28.02.2006

Článek Úmluvy: čl. 27

čl. 34

čl. 41

čl. 44

čl. 46

čl. 6

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: práva obhajoby, spravedlivý proces, trestní řízení, výslech svědků

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

28. února 2006

VĚC KRASNIKI

(rozsudek ve věci Krasniki v. Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva - Druhá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci J.-P. Costa, předseda, A.B. Baka, K. Jungwiert, V. Butkevych, M. Ugrekheldze, A. Mularoniová, E. Fura-Sandströmová a dále S. Dolléová, tajemnice sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 7. února vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Na počátku případu byla stížnost (č. 51277/99) proti České republice předložena Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) občanem bývalé Jugoslávské republiky Makedonie Hasanem Krasniki dne 2. září 1999.
2. Stěžovatel byl zastoupen D. Strupkem, advokátem provozujícím praxi v Praze. Vláda byla zastoupena svým zástupcem V. A. Schormem z Ministerstva spravedlnosti.
3. Stěžovatel zejména tvrdil, že jeho odsouzení se opíralo výlučně o svědectví anonymního svědka

- a že jeho práva obhajoby byla nepřijatelně omezena v rozporu s čl. 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy.
4. Stížnost byla postoupena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak předvídá ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
 5. Rozhodnutím ze dne 14. září 2004 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.
 6. Dne 1. listopadu 2004 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově vytvořené Druhé sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).
 7. Stěžovatel i Vláda předložili svá stanoviska k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatel se narodil v roce 1971 a žije ve Skopje („bývalá Jugoslávská republika Makedonie“).
3. Dne 24. dubna 1997 byl stěžovatel obviněn ze spáchání trestného činu nedovolené výroby a držby omamných a jedovatých látek mezi lednem a dubnem 1997, v rozporu s ustanovením § 187 odst. 1 trestního zákona ve znění platném v tehdejší době.
4. Podle Vlády svědkyně užívající fiktivní jméno „Jana Charvátová“ byla vyslechnuta poprvé 24. dubna 1997, poté co byla kontaktována policií v souvislosti s vyšetřováním trestné činnosti stěžovatele. Svědkyně uvedla, inter alia, že „chce svědčit, protože ví, co heroin může způsobit, a že chce, aby Teplice byly zbaveny dealerů s drogami“ a že „z důvodů obav o svůj život bude svědčit jen tehdy, bude-li zaručena její anonymita, protože poté co policie zadržela většinu bývalých dealerů, Jugoslávci vyhrožovali, že jestliže někdo „shodí“ dealery a ti jej pak najdou, tak jej „zlikvidují““.
5. Stěžovatel uvedl, že záznam rozhovoru založený v jeho trestním spise není svědeckým podepsaným svědkyní, ale že jde pouze o tzv. úřední záznam později sepsaný a podepsaný policistou. Stěžovatel dále tvrdil, že ze záznamu není jasné, zda „Jana Charvátová“ byla vyšetřovaná nebo zda byl záznam sestaven předtím, než byl stěžovatel obviněn, nebo až poté. Stěžovatel namítl, že takovýto záznam nemůže být použit jako důkaz obžaloby.
6. V průběhu předběžného řízení stěžovatel popíral svou vinu a zdůrazňoval, že není narkoman a že omamné látky u něho nalezené jsou pouze pro jeho osobní potřebu. „Jana Charvátová“ a další svědek, užívající fiktivní jméno „Jan Novotný“, byli vyslechnuti Okresním úřadem vyšetřování v Teplicích dne 11. září 1997. Výslechu se zúčastnil obhájce stěžovatele, stěžovatel nebyl přítomen. Svědkyně „Jana Charvátová“ uvedla toto: „ ... pokud jde o Hasana Krasniki, jeho příjmení neznám, přišla jsem s ním do styku někdy loni v zimě ... poslal mne za ním můj přítel, který je také narkoman. Přeji si upřesnit údaje ohledně individua jménem Hasan Krasniki. Jak jsem již řekla, jeho příjmení neznám. Víím, nebo lépe řečeno si vzpomínám na první jméno: můj přítel mne poslal do Pikes v Trnovanech a požádal mne vyhledat nějakého Hasana, aby mi dal 0,5 gramu heroinu. ... Pokud jde o Hasana, loňský rok jsem kupovala drogy od něho. Nevzpomínám si, že bych jej od té doby viděla. Pokud jde o jeho popis, mohu říci, že je asi 170 cm vysoký, štíhlý, má krátké tmavě blond vlasy ... a vzpomínám si, že měl na sobě modré džínny a tmavé sako.“
7. V odpovědi na otázku položenou obhájcem stěžovatele svědkyně uvedla, že předkládá důkazy jako anonymní svědkyně, protože dluží za drogy peníze. V odpovědi na otázku položenou vyšetřovatelem, zda osoby, jimž dluží svědkyně peníze, jí někdy vyhrožovaly nebo ji byly, svědkyně odpověděla, že Jugoslávec, kterému dlužila peníze za drogy, jí bil a že již došlo k podobným incidentům.
8. Svědkyni bylo předloženo album s fotografiemi a byla požádána, aby si je prohlédla. Svědkyně uvedla: „Jméno osoby na fotografii č. 5 neznám. ... Kupovala jsem od něho drogy ... v Pikes v Trnovanech někdy po Vánocích ...; on se nastěhoval do Pikes nedaleko nádraží. Naposledy

jsem ho viděla někdy v zimě.“

9. V odpovědi na otázku položenou obhájcem stěžovatele „Jana Charvátová“ uvedla, že „Hasan“, od něhož si koupila heroin okolo Vánoc 1996, není mezi osobami na fotografiích. V odpovědi na otázku položenou vyšetřovatelem, zda zná osobu zvanou „Jura“ nebo „Džura“ a zda je tato osoba na fotografiích, svědkyně odpověděla: „Není mi známo jméno „Jura“, ale spíše „Džuro“. Mám dojem, že jsem si kupovala heroin od někoho takového; jsem si jistá, že jsem si u něho kupovala heroin v Pikes v Trnovanech; bylo to někdy v zimě loňského roku nebo letos, nevím přesně. ... Myslím, že na fotografii č. 1 to bude on.“
10. Podle stěžovatele byl časový sled vyšetřování „Jany Charvátové“ následující: svědkyně byla dotázána na Hasana Krasniki a potom začala nejdříve mluvit o osobě jménem Hasan. Popsala jej, potom jí bylo ukázáno album fotografií, načež si náhodou vzpomněla, že zná většinu osob na fotografiích včetně stěžovatele. V úředním záznamu o výsledku se uvádí, že „Jana Charvátová“ byla dotázána na Hasana Krasniki, alias „Jura“ nebo „Džuro“, při výsledku 11. července 1997 a že identifikovala „Džuro“ jako osobu na fotografii č. 1.
11. Svědek „Jan Novotný“ vyslechnutý téhož dne uvedl toto: „Znám celkem hodně Jugoslávců a mohu definitivně hovořit o dotčené osobě – znám ji pod přezdívkou „Džuro“. Víím, že zde byl asi před čtyřmi roky, potom odjel a znovu se objevil asi na počátku tohoto roku. Prodával heroin asi tři měsíce v herně Pikes v Trnovanech;... přestěhoval se na nějakou dobu do Pikes poblíž nádraží. Mohl jsem si od něho koupit dohromady 10 g heroinu ... Naposledy jsem Džura viděl před třemi měsíci, asi tak ve druhé polovině dubna nebo počátkem května ... Pokud jde o jeho popis, mohu říci, že mu bylo asi 25 let, měřil asi 170 cm, byl štíhlý, měl krátké tmavo blond vlasy. ...“
12. Po prohlédnutí alba s fotografiemi „Jan Novotný“ uvedl: „Jasně poznávám osobu na fotografii č. 5: je to Džura, od kterého jsem si kupoval heroin v herně Pikes v Teplicích, Masarykova ulice, poblíž nádraží, a to od počátku letošního roku asi do dubna nebo začátku května.“
13. Obhájce stěžovatele se zeptal svědka, proč se tak bojí a proč si přeje zůstat v anonymitě. Svědek prohlásil, že Jugoslávci jsou velmi temperamentní lidé, že mu vyhrožovali, když si chtěl koupit drogy od někoho jiného, a že má obavy o bezpečnost své rodiny. Na další otázku obhájce, zda mu osoba na fotografii č. 5 někdy vyhrožovala, odpověděl svědek záporně. Na poslední otázku obhájce „Jan Novotný“ uvedl přesněji, že si kupoval heroin od muže na fotografii č. 5 po Novém roce, naposledy asi v polovině dubna.
14. Policejní spis byl zaslán na Okresní státní zastupitelství v Teplicích, které dne 12. září 1997 podalo obžalobu proti stěžovateli u Okresního soudu v Teplicích. Státní zástupce obžaloval stěžovatele z distribuce heroinu v době mezi lednem 1997 a 23. dubnem 1997, z prodeje nejméně dvaceti balíčků heroinu, z nichž každý obsahoval 0,5 g heroinu, „Janu Novotnému“ a z prodeje stejné drogy „Janě Charvátové“. Státní zástupce navrhl, aby byli v průběhu řízení vyslechnuti dva anonymní svědkové, jakož i svědkové K. a S., a aby byly přečteny úřední záznamy policie o rekonci stěžovatele na základě fotografií.
15. Dne 18. listopadu 1997 bylo zahájeno řízení před okresním soudem. Stěžovatel prohlásil, že je nevinen.
16. Z protokolu o ústním jednání vyplývá, že v souladu s ustanovením § 209 odst. 1 trestního řádu (dále jen „tr. ř.“) vyslechl předseda senátu anonymního svědka „Jana Novotného“ mimo jednací síň, takže svědka neviděl ani stěžovatel, ani jeho obhájce, kteří mohli svědkovi klást otázky pouze prostřednictvím předsedy senátu. Svědek uvedl, že stěžovatel je osobou, která mu prodávala drogy, a že si od stěžovatele koupil heroin někdy počátkem roku 1997. Ve svém svědectví svědek rovněž uvedl, že se léčí a že už není drogově závislý. V odpovědi na několik otázek stěžovatelova obhájce svědek uvedl, že stěžovatel prodával drogy před nějakým časem. Potom zmizel a opět je začal prodávat v roce 1997. Svědek rovněž uvedl, že si kupoval od stěžovatele drogy po dobu jednoho měsíce v roce 1997 a že viděl stěžovatele prodávat heroin dalším osobám během prvních tří měsíců roku 1997. Svědek popsal stěžovatele jako štíhlého muže, vysokého cca 175 až 180 cm, s rovnými tmavými vlasy. Dodal, že na rozdíl od nynějška,

nikdy si nedokázal vzpomenout na barvu vlasů v té době. V reakci na svědectví anonymního svědka stěžovatel prohlásil, že není pravdivé.

17. Poté soud přečetl svědecká prohlášení K. a S., znalecký posudek a další písemné důkazy. Soud odročil řízení do 25. listopadu 1997 za účelem obeslání „Jany Charvátové“.
18. Další ústní jednání se konalo dne 9. prosince 1997. Bylo zaprotokolováno, že vyšetřující orgány telefonicky oznámily, že v den ústního jednání není možné nalézt „Janu Charvátovou“ v jejím bydlišti. Řízení bylo proto odročeno na 14. ledna 1998. Policie dostala pokyn zahájit pátrání a zjistit, zda svědkyně pobývá na adrese svého bydliště.
19. Podle protokolu z ústního jednání ze dne 14. ledna 1998 přečetl okresní soud záznamy z 9. prosince a ze 17. prosince 1997 o tom, že pobyt „Jany Charvátové“ není znám. V souladu s ustanovením § 211 odst. 2 tr. ř. byla její svědecká výpověď získaná při předběžném řízení přečtena. V reakci na tuto svědeckou výpověď stěžovatel prohlásil, že v relevantní době nepobýval v České republice.
20. V rozsudku vyneseném téhož dne shledal soud stěžovatele vinným z nedovolené výroby a držby omamných a jedovatých látek a odsoudil jej k trestu odnětí svobody na dobu dvou let, jakož i k vyhoštění z České republiky na dobu neurčitou. Soud konstatoval, že od ledna 1996 do 23. dubna 1997 stěžovatel prodával heroin v „malých obáčkách“. Prodal nejméně dvacet „obálek“ heroinu „Janu Novotnému“ a při několika příležitostech prodal v tomto období heroin „Janě Charvátové“.
21. Stěžovatel tvrdil, že v relevantním období nepobýval v České republice a že drogy, které byly u něho nalezeny, byly určeny pro jeho osobní potřebu.
22. Okresní soud opřel svůj nálezný výlučně o svědectví dvou anonymních svědků. Soud prohlásil, že utajení jejich totožnosti má přednost před jejich výslechem, aby byla zajištěna jejich bezpečnost, což umožňuje ustanovení § 55 odst. 2 tr. ř. s ohledem na závažnost daného trestného činu a strach svědků před podáním svědecké výpovědi ve veřejném soudním projednávání.
23. Okresní soud uvedl, že anonymní svědek „Jan Novotný“ vypověděl, že si koupil nejméně dvacet „obálek“ heroinu od stěžovatele a že stěžovatele poznal z fotografie, a to jak v předběžném řízení, tak i při procesu, jako osobu, která prodávala heroin nejen jemu, ale také dalším osobám.
24. Pokud jde o „Janu Charvátovou“, soud se odvolal na úřední záznam policie, v němž se uvádí, že svědkyni nebylo možné nalézt v jejím bydlišti a že pátrání po ní bylo bezúspěšné. Soud poznamenal, že svědkyně vypovídala v předběžném řízení za přítomnosti obhájce stěžovatele, přičemž prohlásila, že kupovala heroin od stěžovatele, kterého poznala na fotografiích.
25. Soud rovněž přihlédl k fotokopii stěžovatelova pasu, kde zjistil, že stěžovatel přicestoval do České republiky 17. března 1997 z Bulharska. Podle psychiatrického znaleckého posudku je stěžovatel, inter alia, drogově závislou osobou, která si měla být vědoma nebezpečnosti své trestné činnosti a mohla své jednání kontrolovat. Znalecká analýza látky nalezené u stěžovatele ukázala, že se jedná o heroin.
26. Po posouzení všech relevantních důkazů soud konstatoval, že svědecké výpovědi anonymních svědků jsou důvěryhodné a konsistentní a že stěžovatele usvědčují. Soud rovněž uvedl, že svědek „Jan Novotný“ poznal stěžovatele jak při procesu tak i při předběžném řízení. Soud dospěl k závěru, že důkazy předložené stěžovatelem – kopie jeho pasu a letenka, z nichž vyplývá, že stěžovatel nepobýval v České republice po větší část období, během něhož údajně spáchal trestný čin – nepostačují k tomu, aby vyvrátily obžalobu proti jeho osobě. Zdá se, že soud neuvěřil svědeckým výpovědím K. a S.
27. Dne 2. února 1998 se stěžovatel odvolal a tvrdil, že nespáchal žádný trestný čin a že heroin u něho nalezený sloužil pouze jeho osobní potřebě. Stěžovatel rovněž napadl to, že okresní soud vycházel ze svědeckých výpovědí anonymních svědků, jejichž prohlášení byla zneužita v jeho neprospěch. Stěžovatel si dále stěžoval na pochybení vyšetřovacích orgánů i okresního soudu při řešení materiálních rozporů ve výpovědích anonymních svědků.

28. Dne 9. března 1998 Krajský soud v Ústí nad Labem zamítl stěžovatelovo odvolání a konstatoval, že jeho námitka proti použití anonymních svědků je neopodstatněná. Soud poznamenal, že oba anonymní svědkové byli vyslechnuti v přípravném řízení a že výpověď „Jany Charvátové“ byla přečtena, protože svědkyni nebylo možné nalézt na adrese jejího bydliště. Soud dále poznamenal, že svědkové K. a S. odmítli v procesu svědčit.
29. Soud konstatoval, že s ohledem na povahu trestné činnosti byli svědkové rekrutováni z prostředí uživatelů drog a drogově závislých osob, které jsou „mnohem více zranitelné“. Soud dospěl k závěru, že obavy, s nimiž se oba anonymní svědkové svěřili vyšetřujícím orgánům, vyústily ve správná procesní opatření, a to v souladu s ustanovením § 55 odst. 2 tr. ř., včetně rozhodnutí vyslechnout je pod fiktivními jmény.
30. Pokud jde o rozpornost svědeckých výpovědí, Krajský soud poznamenal, že svědkyně „Jana Charvátová“ poznala stěžovatele na fotografiích jako osobu, od které si kupovala heroin, ale neznala její jméno. Svědkyně popsala drogového dealera, jehož znala pod jménem „Hasan“ a který neodpovídal popisu stěžovatele. Soud konstatoval, že svědectví podané svědkem „Janem Novotným“ nebylo vnitřně rozporné a že svědek několikrát popsal od koho, kde a kdy si koupil heroin. Obvykle vídával stěžovatele v zakouřené herně při tlumeném osvětlení a nesoustředil se na zapamatování si detailů podoby stěžovatele, nýbrž spíše na získání drog. Soud konstatoval, že jeho neschopnost popsat barvu vlasů „nehraje důležitou roli“. Soud se plně ztotožnil se skutkovým zjištěním okresního soudu.
31. Dne 6. května 1998 podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž uvedl, že bylo porušeno jeho právo garantované článkem 6 § 3 písm. d) Úmluvy. Tvrdil, že neexistoval žádný právní základ pro použití svědectví anonymních svědků a že státní orgány postavily obhajobu do značně nevýhodného postavení v rozporu s principem rovnosti zbraní. Stěžoval si, že jeho odsouzení spočívalo pouze na svědeckých výpovědích anonymních svědků.
32. Dne 3. března 1999 Ústavní soud zamítl stěžovatelovu ústavní stížnost jako neopodstatněnou. Ústavní soud konstatoval, že výpovědi anonymních svědků mohou být použity jako důkaz pouze tehdy, jestliže neexistují žádné jiné prostředky pro zajištění bezpečnosti svědků a jestliže byla minimalizována omezení práv obhajoby. Soud uznal, že existuje konflikt mezi ústavním právem na obhajobu na jedné straně a potřebou chránit zdraví a život svědků na straně druhé. Ústavní soud konstatoval, že tento konflikt může být řešen pouze na základě principu proporcionality.
33. Ústavní soud neakceptoval stěžovatelovo tvrzení, že použití anonymního svědka bylo zneužito v jeho neprospěch. Soud konstatoval, že v rozsahu, v jakém do práv obhajoby mohlo být zasahováno použitím anonymních svědků, bylo nezbytné zvážit rozsah a závažnost zasahování ve světle specifických okolností případu. Soud konstatoval, že podle úředních policejních záznamů byli oba anonymní svědkové vyslechnuti v přítomnosti advokáta stěžovatele, který měl možnost klást jim otázky. Soud tak dospěl k závěru, že s přihlédnutím k rekognici na základě fotografií stěžovatele před orgány činnými v přípravném trestním řízení, jakož i před trestním soudem, nelze zpochybňovat zákonnost a spravedlivost řízení. Soud konstatoval, že jakékoliv nevýhodné okolnosti, za nichž snad obhajoba mohla pracovat, nemohou nastolit otázku neústavnosti, jelikož relevantním byl především obsah svědeckých výpovědí a teprve potom identita svědků, i když soudy neuvedly dostatečné důvody pro přijetí postupu zakotveného v ustanoveních § 55 a 209 tr. ř.
34. Dne 18. dubna 2005 podal ministr spravedlnosti ve prospěch stěžovatele stížnost pro porušení zákona. Svou stížnost odůvodnil ministr následovně:
- „... soudy dostatečně nenabídly nezbytné záruky k zajištění spravedlivého procesu, protože stěžovatelův advokát nemohl vidět oba anonymní svědky během jejich výslechu, aby poznal jejich totožnost,
 - vyšetřující orgány se nezabývaly otázkou, zda je nutné zatajovat totožnost svědků,

- předtím, než bylo přijato rozhodnutí zatajit identitu svědků, neměla obhajoba nikdy příležitost vznést námitky ohledně jejich důvěryhodnosti nebo oprávněnosti jejich údajných ohrožení, jež by mohly opravňovat k jejich anonymitě,
- soudy nespécifikovaly, ... že znají skutečnou totožnost obou svědků a konstatovaly, že obviněný znamená vážné ohrožení života a svobody obou anonymních svědků,
- stěžovatelův advokát nemohl prověřit důvěryhodnost anonymních svědků a jejich výpovědí, aniž by to učinily soudy,
- neadekvátní podmínky během identifikace obviněného z fotografií připravily svědky o jejich důvěryhodnost a
- odsouzení obžalovaného spočívalo výlučně na výpovědích anonymních svědků.“

41. Rozhodnutím ze dne 31. května 2001 Nejvyšší soud stížnost zamítl a uvedl, že se opírá o názory Ústavního soudu a že je sdílí. Nejvyšší soud dodal, že ustanovení § 55 odst. 2 tr. ř. nezakotvuje právo obhájce vidět anonymní svědky a být informován o jejich totožnosti. Oba specifické argumenty ministra uvedené v této souvislosti byly tudíž shledány *contra legem*.

42. Relevantní vnitrostátní právo

43. Trestní zákon (platný v rozhodné době)

44. Ustanovení § 187 odst. 1 stanovilo, že každý, kdo vyrobí, doveze, vyveze, přepraví nebo drží či získá pro třetí stranu bez souhlasu drogy či omamné látky, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo pokutou.

45. Trestní řád (platný v rozhodné době)

46. Podle ustanovení § 55 odst. 2 tr. ř., jestliže okolnosti naznačují, že svědek nebo osoba jemu blízká jsou vystaveni zřejmé hrozbě ublížení na těle nebo jinému vážnému nebezpečí nebo zasahování do jeho/jejích základních práv při svědecké výpovědi a není-li možné zabezpečit účinnou ochranu svědka jinak, musí orgány činné v trestním řízení přijmout opatření k zabránění vizuální identifikace svědka. Svědkovo jméno a příjmení, jakož i jeho další údaje se nezaznamenají do svědecké výpovědi, ale vedou se odděleně od trestního spisu a jsou známy pouze orgánům činným v trestním řízení. Svědek musí být informován o právu na utajení jeho totožnosti a na podpis výpovědi fiktivním jménem a příjmením, jimiž by mohl být později identifikován. Pominou-li důvody pro utajení svědkovy totožnosti, bude tato informace připojena k trestnímu spisu a svědkova totožnost přestane být utajována.

47. Podle ustanovení § 209 odst. 1 musí předseda senátu zajistit, aby každý svědek, který dosud nevypovídal, se nezúčastnil výslechu obžalovaného nebo jiných svědků. Existují-li pochybnosti, zda bude svědek vypovídat při účasti obžalovaného pravdivě, nebo hrozí-li svědkovi nebo osobám jemu blízkým nebezpečí ublížení na zdraví, smrti nebo jiné závažné nebezpečí, předseda senátu učiní příslušná opatření k zajištění bezpečnosti nebo k utajení totožnosti svědka nebo nařídí obžalovanému, aby opustil soudní síň na dobu, kdy svědek vypovídá. Jakmile se však obžalovaný vrátí do soudní síně, musí být informován o obsahu svědecké výpovědi a musí mu být dána možnost se k ní osobně vyjádřit a může klást svědkovi otázky prostřednictvím předsedy senátu. Má-li zůstat totožnost svědka utajena, přijme předseda senátu opatření k tomu, aby skutečná totožnost svědka nebyla odhalena.

48. Ustanovení § 209 odst. 2 stanovilo, že svědek, jehož totožnost musela být utajena, má být vyslechnut během řízení a soud přijme z vlastního podnětu všechna nezbytná opatření za účelem ověření svědkovy důvěryhodnosti.

49. Ustanovení § 101 odst. 1 stanovilo, *inter alia*, že před vyslechnutím svědka musí být zjištěn jeho vztah k obžalovanému, pokud takový vztah existuje. Svědek musí být poučen o tom, že má právo odmítnout svědectví, a je-li to nutné, postupovat podle ustanovení § 55 odst. 2. Svědek musí být rovněž upozorněn, že musí vypovídat pravdu a nic než pravdu. Současně musí být

svědek poučen o závažnosti svědectví s ohledem na obecný zájem a na trestně právní důsledky křivé výpovědi. Druhý odstavec stanovil, inter alia, že na počátku výslechu má být svědek dotázán na jeho vztah k projednávanému případu a k jeho stranám a případně na další okolnosti, které mohou být důležité pro zjištění jeho důvěryhodnosti.

III. Relevantní judikatura Ústavního soudu

1. Rozhodnutí č. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. října 1994
2. Plénium Ústavního soudu prohlásilo tehdy platná ustanovení § 55 odst. 2 a § 209 za protiústavní. Ústavní soud konstatoval, že kritéria pro zjištění, zda použití anonymních svědků je ústavní a v souladu se zásadou subsidiarity, jsou následující: zaprvé, anonymita může být poskytnuta pouze tehdy, nemůže-li být svědkovi poskytnuta žádná jiná spolehlivá ochrana; za druhé, veškerá omezení výkonu práv obhajoby vyplývající ze svědeckých výpovědí anonymních svědků musí být snížena na minimum.
3. Rozhodnutí č. ÚS 37/01 ze dne 22. října 2001
4. V tomto případě soud shledal trestní řízení nespravedlivým, protože stěžovatelova identifikace se opírala pouze o album fotografií a svědek nepopsal stěžovatele před identifikační procedurou. Pokud jde o použití anonymních svědků, dospěl Ústavní soud k závěru, že soud provádějící trestní řízení si neověřil důvěryhodnost svědků, jak požaduje ustanovení § 209 odst. 2 tr. ř. Soud pouze prohlásil, že svědkové nemají „nevyřízené účty“ se stěžovatelem, takže nemají žádný důvod pro to, aby se mu mstili nebo aby jej falešně obvinili. Takovéto prohlášení nemůže samo o sobě znamenat, že soud vyhověl požadavkům ustanovení § 209 odst. 2 tr. ř. Měl být prozkoumán a ověřen vztah mezi svědky a stěžovatelem, přezkoumány jeho námitky k jejich důvěryhodnosti a provedeny všechny nutné důkazy, například plný výpis z trestního rejstříku svědků, záznamy místní policie a správních orgánů ohledně pověsti svědků a znalecké psychologické posudky o svědcích podle ustanovení § 118 tr. ř. Ústavní soud zrušil rozhodnutí soudů první i odvolací instance.
5. Dokumenty Rady Evropy
6. Příloha k Doporučení č. R (97)13 o zastrašování svědků a právech obhajoby
7. Příloha k Doporučení č. R (97)13 Výboru ministrů Rady Evropy o zastrašování svědků a o právech obhajoby obsahuje následující pasáž:

„... 11. Anonymita by měla být zaručena pouze tehdy, jestliže příslušný soudní orgán po vyslechnutí stran shledá, že:

- jsou vážně ohroženy život či svoboda dotčené osoby nebo, v případě tajného agenta, je jeho potenciální budoucí práce vážně ohrožena a

- důkazy jsou zřejmě významné a daná osoba se jeví jako důvěryhodná.

12. Tam, kde je to vhodné, měla by být učiněna další opatření na ochranu svědků podávajících důkazy, včetně zabránění identifikaci svědka obhajobou, například za použití obrazovek, zahalení obličeje nebo zkreslení jeho hlasu.

13. Byla-li zaručena anonymita, nelze odsouzení opírat výlučně nebo v rozhodující míře o důkazy předložené těmito osobami.

14. Tam, kde je to vhodné, je třeba vytvořit a zpřístupnit svědkům, kteří potřebují ochranu, speciální programy, jako například programy na ochranu svědků. Hlavním účelem těchto programů je chránit život a osobní bezpečnost svědků, jejich příbuzných a jiných jim blízkých osob.

15. Programy na ochranu svědků musí předvídat různé metody ochrany: ta může zahrnovat poskytnutí změny totožnosti svědkům a jejich příbuzným nebo jiným jim blízkým osobám, přestěhování, pomoc při získání nového zaměstnání, poskytnutí osobních strážců a jinou

fyzickou ochranu.

16. S ohledem na prominentní postavení, které spolupracovníci justice zastávají v boji proti organizovanému zločinu, je třeba jim věnovat zvláštní pozornost, včetně možnosti využívání opatření předvídaný v programech na ochranu svědků. Tam, kde je to nutné, mohou takovéto programy obsahovat specifické vězeňské režimy pro spolupracovníky justice, kteří si odpykávají trest odnětí svobody.“
17. Doporučení č. R (2000)2 o přezkoumání nebo obnově některých případů na vnitrostátní úrovni na základě rozsudků Evropského soudu pro lidská práva
18. Doporučení č. R (2000)2 o přezkoumání nebo obnově některých případů na vnitrostátní úrovni na základě rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 19. ledna 2000 stanoví toto:

„... S přihlédnutím k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“);

Připomínaje, že podle článku 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) přijaly Smluvní strany závazek řídit se konečným rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ve všech případech, jichž jsou stranami, a že Výbor ministrů bude dohlížet na jeho výkon;

Maje však na vědomí, že za určitých okolností může výše uvedený závazek vést k přijetí jiných opatření, než je spravedlivé zadostiučinění přiznávané Soudem v souladu s článkem 41 Úmluvy a/nebo obecná opatření, která zajistí, že poškozená strana je uvedena v co největší možné míře do stejné situace, v jaké se nacházela před porušením Úmluvy (restitutio in integrum);

Připomínaje, že je povinností příslušných orgánů žalovaného státu rozhodnout, jaká opatření jsou nejvhodnější k dosažení restitutio in integrum, a to s přihlédnutím k prostředkům, jež jsou možné v rámci vnitrostátního právního řádu;

Maje však na vědomí, že praxe Výboru ministrů při dohlížení nad výkonem rozsudků Soudu ukazuje, že za výjimečných okolností se přezkoumání případu nebo obnova řízení ukázaly jako nejúčinnější, ne-li jediné prostředky k dosažení restitutio in integrum;

1. Ukládá, ve světle těchto úvah, Smluvním stranám, aby zajistily, že na národní úrovni budou existovat adekvátní možnosti k dosažení v co nejvyšší míře restitutio in integrum;
2. Vyzývá Smluvní strany zejména k tomu, aby přezkoumaly jejich vnitrostátní právní řády s cílem zajistit, že budou existovat adekvátní možnosti přezkoumání případu včetně obnovy řízení v případech, kdy Soud zjistí porušení Úmluvy, zejména kde:

(i) poškozená strana i nadále trpí velice závažnými negativními důsledky kvůli výsledku konkrétního vnitrostátního rozhodnutí, které nejsou adekvátně zhojeny spravedlivým zadostiučiněním a nelze je napravit jinak než přezkoumáním či obnovou a

(ii) rozsudek Soudu vede k závěru, že

(a) napadené vnitrostátní rozhodnutí je ve svém meritu v rozporu s Úmluvou nebo

(b) nalezené porušení spočívá v procesních pochybeních nebo nedostatcích takové závažnosti, že vzniká závažná pochybnost ohledně výsledku napadeného vnitrostátního řízení.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení Článku 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy
2. Stěžovatel si stěžoval na to, že jeho odsouzení spočívalo výlučně na výpovědích dvou anonymních svědků. Dále si stěžoval na to, že soudní řízení adekvátně negarantovalo nezbytné

pojistky k zajištění spravedlivého procesu, protože jeho obhájci byla odepřena možnost buď vidět svědky při jejich výpovědích, nebo poznat jejich totožnost. Stěžovatel tvrdil, že byl porušen článek 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy, který stanoví následovně:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem,... který rozhodne o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. ...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva: ...

(d) vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;

1. Argumentace před Soudem

2. Vláda

3. Vláda uvedla, že použití anonymních svědků bylo jistě dostatečně odůvodněné okolnostmi zvláštního případu. V daném případě vyvstala potřeba zajistit anonymitu svědků již 24. dubna 1997, kdy osoba závislá na heroinu v té době a později vyslechnuta pod jménem „Jana Charvátová“ jasně prohlásila, že je připravena vypovídat za předpokladu zaručené anonymity. Oba svědkové, „Jana Charvátová“ i „Jan Novotný“, trvali na zachování jejich anonymity při jejich výsleších 11. července 1997, kdy vyjádřili své obavy z odvety od překupníků s drogami a z nebezpečí osobního zranění. Jelikož se jednalo o obchodování s drogami, kdy překupníci běžně používají vyhrůžky nebo násilí na osobách, které svědčí proti nim, nebylo možné pokládat obavy svědků za neopodstatněné, i když stěžovatel tvrdil, že jim nevyhrožoval. Vláda upozornila na to, že potřeba získat svědectví od určité osoby jako důkaz v trestním řízení byla uznána Soudem jako relevantní důvod dovolující svědkovu anonymitu (Doorson v. Nizozemsko, rozsudek ze dne 26. března 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-II, § 71), přičemž se současně svědek chrání před možností odvety ze strany stěžovatele. Podle názoru vlády byla situace svědků Y. 15 a Y.16 v případě Doorson podobná jako situace anonymních svědků v tomto případě. Skutečnost, že překupník s drogami nenapadl „Janu Charvátovou“ pro její svědectví proti němu, nýbrž proto, že neměla peníze na drogy, není ještě důvodem k tvrzení, že potenciální hrozba byla méně závažná.

4. Vláda dále uvedla, že stěžovatelův advokát byl přítomen při výslechu svědků. Advokát nenapadl důvody pro poskytnutí anonymity, ani nevznesl žádné námitky u státního zástupce podle ustanovení § 168 tr. ř. Kromě toho soud první instance vzal na vědomí obsah zapečetěných obálek obsahujících údaje o svědcích a opatřil je svým úředním razítkem.

5. Vláda uznala, že je třeba dostatečným způsobem brát v úvahu postavení obhajoby, kdykoli se užije anonymních svědků. Zpochybnila však námitku stěžovatele, že ani on, ani jeho advokát nemohli svědky vidět a že neznali jejich reálnou totožnost, takže si nemohli prověřit jejich důvěryhodnost. Ve skutečnosti stěžovatelův advokát mohl, do jisté míry, přímo sledovat chování svědků během řízení. Jakmile byl výslech ukončen, měl advokát možnost vyjádřit se k svědeckým výpovědím a klást jim otázky přímo, jelikož byl ve stejné místnosti jako svědkové, kteří od něho byli odděleni pohyblivou stěnou. Kromě toho advokát slyšel, jak svědkové odpovídají na otázky. Proto, i když je nemohl vidět, mohl posoudit, co svědkové říkají a způsob, jakým vypovídají. Mohl rovněž registrovat emoce svědků. Mohl si tudíž vytvořit vlastní názor na jejich důvěryhodnost, opíraje se o své přímé, byť i částečně omezené, vnímání jejich chování a odpovědí. Kromě toho mohl během řízení vznášet námitky.

6. Vláda tvrdila, že jakmile státní zástupce předložil obžalobu soudu, soudce obžalobu posoudil z toho hlediska, zda poskytuje dostatečné důvody pro další řízení, přičemž zejména posoudil, zda přípravné řízení bylo vedeno v souladu se zákonem. Soudce se rovněž zabýval otázkou závažnosti a opodstatněnosti důvodů pro zajištění anonymity svědků. Soudce se rovněž seznámil s obsahem zapečetěných obálek obsahujících důvěrné informace o svědcích, včetně jejich skutečných jmen, bydliště a adresy pracoviště a pobytu, aby mohl posoudit, zda obviněný

nebo jeho společníci či někdo z překupníků drog by mohl učinit odvetná opatření proti svědkům. Ve světle specifických okolností daného případu dospěl soudce ke stejnému závěru jako vyšetřovatel v přípravném řízení.

7. Vláda dále tvrdila, že v té době neexistovala žádná jiná spolehlivá metoda účinné ochrany svědků.
8. Vláda poznamenala, že české právo nezakotvuje povinnost soudce informovat výslovně strany o tom, že zná skutečnou totožnost anonymních svědků. V daném případě soud vyslechl „Jana Novotného“ mimo soudní síň v nepřítomnosti stran. Během tohoto jednání byl svědek rovněž vyslechnut o jeho důvěrných osobních detailech, například o jeho skutečném křestním jméně a příjmení, bydlišti, o jeho současném pobytu a pracovišti, rodinném stavu a zázemí, o jeho vztahu ke stěžovateli, jakož i o tom, zda pokračuje v požívání drog, zda se podrobil protidrogové léčbě a pokud ano, tak kde. Předseda senátu informoval strany o obsahu svědecké výpovědi, aniž by však odhalil důvěrné informace. Stěžovatel a jeho advokát využili této příležitosti, aby se k tomu vyjádřili a aby položili svědkovi otázky prostřednictvím soudu.
9. Vláda uvedla, že soud obhajobě dal jasně najevo, že zná totožnost svědků. Soudce obsah svědecké výpovědi „Jana Novotného“ zaprotokoloval a oznámil, že anonymní svědek byl poučen o svých právech a povinnostech. Svědek byl vyslechnut v souladu s relevantním ustanovením trestního řádu. Protokol obsahoval informaci o tom, že soud zná totožnost anonymních svědků. Kromě toho, advokát stěžovatele neměl k tomuto faktu připomínky, aniž by o tom vyjádřil jakékoli pochybnosti. Podle názoru Vlády byli stěžovatel a jeho advokát dostatečně informováni o tom, že soudce zná pravou totožnost anonymních svědků. Soud ve svém rozsudku, jímž shledal stěžovatele vinným, se vyjádřil k důvěryhodnosti svědků a ke spolehlivosti jejich svědeckých výpovědí.
10. Pokud jde o svědeckou výpověď „Jany Charvátové“, Vláda poznamenala, že její výpověď v přípravném řízení byla přečtena. Vláda uvedla, že stěžovatelův advokát, když se dověděl, že tuto svědkyni nelze nalézt, neměl proti tomuto postupu námitek.
11. Vláda uznala, že nebyl předložen žádný další důkaz o tom, že technicky stěžovatel prodával drogy na určitém místě a v určitém čase a že byl odsouzen téměř výlučně na základě svědectví dvou anonymních svědků. Vláda rovněž ve světle judikatury Soudu uznala, že odsouzení by se nemělo opírat buď výlučně nebo v rozhodující míře o svědecké výpovědi anonymních svědků. Avšak tento případ se liší od případů anonymních svědků, v nichž Soud našel porušení článku 6 § 3 písm. d) Úmluvy. V oněch případech Soud našel, že byly porušeny i jiné principy spravedlnosti. Kromě toho, na rozdíl od oněch případů, svědek „Jan Novotný“ byl vyslechnut v přípravném trestním řízení a později v hlavním líčení.
12. Vláda dodala, že je na vnitrostátních soudech, aby zhodnotily důkazy, a že Soud ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že dokazování závisí především na vnitrostátním právu a že v zásadě přísluší vnitrostátním soudům zhodnotit fakta jimi nashromážděná a zvážit důkazy předložené stranami (přitom se odvolala, mutatis mutandis, na rozsudek ve věci Edwards v. Spojené království ze dne 16. prosince 1992, Série A č. 247-B).
13. Vláda učinila závěr, že práva stěžovatele garantovaná článkem 6 § 1 a § 3 písm. d) byla respektována.
14. Stěžovatel
15. Stěžovatel tvrdil, že pouhá žádost o anonymitu neznamena, že policie je zproštěna povinností posoudit, zda by svědkům mohly být poskytnuty jiné prostředky ochrany. Odmítnutí svědkyně „Jany Charvátové“ svědčit pod jejím pravým jménem nebylo dostatečným důvodem pro to, aby jí byla zaručena anonymita. I když je pravdou, že v rozhodné době neexistovala žádná ustanovení upravující jiné prostředky ochrany, měl stěžovatel za to, že policie mohla poskytnout alespoň nějakou základní fyzickou ochranu teoreticky ohroženým svědkům.
16. Stěžovatel kritizoval stanovisko Vlády k odpovědím na otázky položené jeho advokátovi, pokud jde o jejich údajné obavy. Podle jeho názoru měly orgány činné v trestním řízení vynaložit větší úsilí při vyhodnocení hrozby odvety proti svědkům a měly stanovit, zda stěžovatel byl schopen

čelit faktu takovouto hrozbu uskutečnit.

17. Stěžovatel dále napadl tvrzení Vlády tím, že „sám se pokládá za překupníka na nízké úrovni“. Ve skutečnosti stěžovatel v průběhu trestního řízení tvrdil, že je nevinný. Tvrdil, že odkazy na závažnost trestné činnosti, z níž byl obviněn, jakož i poznámka Krajského soudu o zranitelnosti narkomanů, nejsou adekvátním zdůvodněním.
18. S odkazem na Doporučení č. R (97)13 stěžovatel poukázal na to, že Výbor ministrů vytyčil určité postupy, které je třeba sledovat při rozhodnutích o poskytnutí anonymity svědkům, včetně požadavku, aby svědkova žádost o anonymitu byla předložena prokurátorem soudnímu orgánu a aby byla postoupena obžalovanému nebo jeho advokátovi.
19. Stěžovatel neměl námitky proti způsobu, jímž byli svědci vyslechnuti. Uznal, že jeho advokát byl během přípravného řízení ve stejné místnosti jako svědci a vyslechl je a kladl jim otázky přímo. Stěžovatel nezpochybňoval skutečnost, že zapečetěné obálky obsahující osobní údaje svědků „Jany Charvátové“ a „Jana Novotného“ byly připojeny k jeho trestnímu spisu. Obálky byly viditelně otevřeny na jejich horních okrajích, které byly přelepeny průsvitnou lepicí páskou. Přes tuto pásku byla dvě soudní razítka na levém okraji a přes tato razítka byly dva podpisy. Avšak ve srovnání s podpisy na různých dokumentech ve spisu se zdálo, že podpis na soudních razítcích nebyl podpisem soudce. Na obálkách nebyly žádné poznámky a nebyl k nim připojen žádný záznam o jejich otevření.
20. Stěžovatel poznamenal, že na straně 74 spisu jsou rukopisné pokyny pro soudního úředníka, v nichž jej soudce požádal, aby obeslal „Jana Novotného“, který byl zadržován ve stejné věznici jako stěžovatel, přičemž soudce požádal úředníka, aby informoval správu věznice, že stěžovatel a svědek musí být eskortováni z bezpečnostních důvodů odděleně a že musí být drženi odděleně. V tomto kontextu stěžovatel tvrdil, že ani on ani jeho advokát nevěděli o tom, aniž by byli informováni soudcem, že „Jan Novotný“ byl uvězněn, stíhán či odsouzen. Nevěděli ani, jak soudce z hlediska této skutečnosti vyhodnotil jeho důvěryhodnost. Stejným pokynem se soudní úředník žádal, aby obeslal „Janu Charvátovou“ běžnou obsílkou s informací, že její účast na řízení je nutná a že její totožnost bude uchována v tajnosti.
21. Ve světle těchto okolností stěžovatel argumentoval, že nic ve spisu explicitně nesvědčilo o tom, že to byl sám soudce, kdo otvíral obálky a plně si ověřoval jejich obsah. Stěžovatel tvrdil, že soudce nijak nepátral po osobní minulosti anonymních svědků, když poukazoval na závažnost a důvodnost pro zaručení jejich anonymity, jak vyžaduje ustanovení § 314c tr. ř. Neexistoval ani žádný záznam o tom, že se soudce seznámil s obsahem zapečetěných obálek před tímto jejich přezkoumáním. Podle stěžovatele nemůže vláda tvrdit, že obálky obsahují více podrobností o vztahu svědků k němu, pokud k nim nemá přístup. Kromě toho, v protokolu z ústního jednání ze dne 18. listopadu 1997 se neuvádí, že soudce vyslechl „Jana Novotného“ ohledně jeho osobních údajů a minulosti. V protokolu se dokonce ani neuvádí, že stěžovatel a jeho advokát byli dostatečně informováni o skutečnosti, že soudce znal totožnost anonymních svědků.
22. Pokud jde o standardy pro ověření důvěryhodnosti svědků, odvolal se stěžovatel na rozhodnutí Ústavního soudu č. IV. ÚS 370/1 a tvrdil, že okresní soud neaplikoval ustanovení § 209 odst. 2 tr. ř. Stěžovatel dodal, že soud byl povinen prověřit si důvěryhodnost svědků z vlastního podnětu, i když jeho advokát byl v tomto ohledu pasivní. Stěžovatel nezpochybňoval, že hodnocení důkazů je především předmětem úpravy vnitrostátních orgánů. Prohlásil však, že rozdílnosti ve svědectvích „Jany Charvátové“ a „Jana Novotného“, včetně vadného postupu při identifikaci a rekonstrukci, svědčí o tom, že ověření jejich důvěryhodnosti bylo neadekvátní.
23. Stěžovatel uvedl, že na straně 4 svého rozsudku soud uvádí, že shledal výpovědi „Jany Charvátové“ a „Jana Novotného“ pravdivými, jelikož svědkové přesně popsali okolnosti prodeje narkotik a výpovědi se vzájemně podporovaly a navazovaly na sebe. Podle stěžovatele soudce nikdy nepřihlédl k tomu, že „Jan Novotný“ byl v té době stíhán a odsouzen, aniž by o tom informoval stěžovatele nebo jeho advokáta. Soudce nevedl, jak posoudil důvěryhodnost „Jany Charvátové“ ve světle skutečnosti, že se řízení nezúčastnila a později nebyla dosažitelná na své adrese bydliště z neznámých důvodů. Navíc rozsudek okresního soudu neobsahoval žádné

údaje o tom, že soudce znal více než pouhá jména a adresy obou svědků.

24. Stěžovatel uvedl, že kromě svědectví dvou anonymních svědků nebyly před orgány činnými v trestním řízení včetně soudů předloženy proti němu žádné přímé důkazy.
25. Stěžovatel napadl argument Vlády, že v případech, kdy Soud našel porušení Úmluvy z těch důvodů, že stěžovatelé byli odsouzeni v rozhodující míře na základě svědectví anonymních svědků, vždy současně našel, že byly porušeny další principy. Ve skutečnosti v jeho případě se orgány činné v trestním řízení rovněž dopustily dalších pochybení, což činí nespravedlivost řízení závažnější. Na každý pád je absolutně nepřijatelné odsoudit obžalovaného výlučně na základě svědectví anonymního svědka.
26. Závěrem, pokud jde o odkazy Vlády na rozsudek ve věci Doorson v. Nizozemsko, stěžovatel uvedl, že existuje kvalitativní rozdíl mezi jeho případem a případem Doorson pokud jde o autentičnost důvodů pro nálezy, že existuje reálná možnost odvety ze strany stěžovatele (Doorson v. Nizozemsko, citováno výše, § 28). Požadavek „Jany Charvátové“, aby byla vyslechnuta anonymně, vedl k dohodě s policií, avšak v případě „Jana Novotného“ nebyla takováto žádost zaznamenána. Na každý pád napadl stěžovatel relevanci svědeckých výpovědí ze dne 11. července 1997, protože policie nezaručila svědkům anonymitu předtím, než došlo k jejich výslechům.
27. Hodnocení Soudu
28. Soud připomíná, že článek 6 nezaručuje obžalovanému neomezené právo na zajištění dostavení se svědků před soud. Je normální, že vnitrostátní soudy rozhodují o tom, zda je nutné či rozumné svědky vyslechnout (viz S.N. v. Švédsko, č. 34209/96, § 44, ECHR 2002-V, s dalšími odkazy na rozsudek ve věci Bricmont v. Belgie ze dne 7. července 1989, Série A č. 158, str. 31, § 89). Kromě toho, důkazy musí být normálně provedeny při veřejném jednání za účasti obžalovaného za účelem kontradiktorní argumentace. Z tohoto principu existují výjimky, ale ty nesmějí narušit práva obhajoby; obecně ustanovení § 1 a § 3 písm. d) článku 6 vyžadují, aby obžalovanému byla dána adekvátní a řádná příležitost bránit se svědectví v jeho neprospěch a klást otázky svědkovi svědčícímu proti němu, a to buď tehdy, když vypovídá, nebo v pozdějším stadiu (viz rozsudek ve věci Lüdi v. Švýcarsko ze dne 15. června 1992, Série A č. 238, str. 21, § 49).
29. Soud stanovil v případě Doorson v. Nizozemsko (citován výše, str. 470, § 69) a v případě Van Mechelen a ostatní v. Nizozemsko (rozsudek ze dne 23. dubna 1997, Reports 1997- III, str. 711, § 52), že použití výpovědí učiněných anonymními svědky k docílení usvědčení není za všech okolností neslučitelné s Úmluvou. Jestliže je však anonymita svědků obžaloby zachována, pak se obhajoba dostává do neobyčejných potíží. Proto Soud uznal, že v takovýchto případech článek 6 § 1 ve spojení s článkem 6 § 3 písm. d) vyžaduje, aby nevýhody, za nichž obhajoba působí, byly dostatečně vyváženy postupem soudních orgánů. U vědomí toho nelze stěžovateli bránit v otestování spolehlivosti anonymních svědků (viz rovněž rozsudek ve věci Kostowski v. Nizozemsko ze dne 20. listopadu 1989, Série A č. 166, str. 20, § 42). Kromě toho, žádné odsouzení se nesmí opírat buď výlučně nebo v rozhodující míře o výpovědi anonymních svědků (viz Van Mechelen a ostatní, citováno výše, str. 712, § 54 - 55).
30. V odstavci 76 svého rozsudku ve věci Doorson Soud rovněž konstatoval, že se svědeckými výpověďmi získanými za podmínek, v nichž práva obhajoby nemohou být zajištěna v rozsahu normálně vyžadovaném Úmluvou, je třeba zacházet s extrémní péčí.
31. Soud rovněž přihlédl ke svým rozhodnutím v řadě případů týkajících se spolehlivosti svědecké výpovědi, která nebyla učiněna před soudem, a konstatoval, že článek 6 § 3 písm. d) Úmluvy pouze vyžaduje možnost křížového výslechu takovýchto svědků v situacích, kdy tato výpověď hraje hlavní nebo rozhodující roli pro odsouzení (viz rozsudek ve věci Delta v. Francie ze dne 19. prosince 1990, Série A č. 191-A, § 37; rozsudek ve věci Asch v. Rakousko ze dne 26. dubna 1991, Série A č. 203, § 28; rozsudek ve věci Artner v. Rakousko ze dne 28. srpna 1992, Série A č. 242-A, § 22 - 24; rozsudek ve věci Saidi v. Francie ze dne 20. září 1993, Série A č. 261-C, § 44).

32. Ve svém rozhodnutí o přípustnosti v případě Kok v. Nizozemsko (č. 43149/98, ECHR 2000-VI) Soud uvedl, že při posuzování, zda sledovaný postup při výslechu anonymního svědka byl dostatečný, aby vyvážil potíže způsobené obhajobě, je třeba klást náležitý důraz na rozsah, v němž anonymní svědecká výpověď byla rozhodující pro usvědčení stěžovatele. Jestliže toto svědectví nebylo v žádném ohledu rozhodující, pak byla obhajoba znevýhodněna v mnohem menším rozsahu.
33. Při posuzování otázky, zda použití anonymního svědectví mohlo být rozumně považováno za oprávněné za okolností daného případu, Soud poznamenává, že svědkyně „Jana Charvátová“ vypověděla před vyšetřovatelem, že podává své svědectví jako anonymní svědkyně, protože dluží peníze za drogy, a že „Jugoslávec“, jemuž peníze za drogy dluží, ji zbil a že v minulosti již došlo k podobným incidentům (viz výše odstavec 13). Při výslechu téhož dne svědek „Jan Novotný“ uvedl, že „Jugoslávci“ jsou temperamentní lidé, že mu již vyhrožovali, když si chtěl zakoupit drogy od někoho jiného, a že má obavy o bezpečnost své rodiny. Uvedl však, že muž na fotografii číslo pět, kterého poznal jako stěžovatele (viz odstavec 19), mu nikdy nevyhrožoval.
34. Soud poznamenává, že vyšetřovatel zřejmě přihlédl k povaze prostředí překupníků s drogami, kteří, jak uvedla Vláda, běžně užívají vyhrožování nebo skutečného násilí proti narkomanům a jiným osobám, které proti nim svědčí. Mohou se tudíž obávat odvety ze strany překupníků s drogami a riskovat ublížení na zdraví. Ze záznamů o výsleších svědků dne 11. července 1997 ani z protokolu o hlavním líčení (viz výše odstavce 22 - 25) však nelze usoudit, jak vyšetřovatel a vyšetřující soudce vyhodnotili přiměřenost osobních obav svědků, vis-a-vis stěžovateli, a to buď když byli vyšetřováni policií nebo když „Jan Novotný“ byl vyslýchán při hlavním líčení.
35. Ani krajský soud však nezkoumal závažnost a opodstatněnost důvodů pro zaručení anonymity svědkům, když schvaloval rozsudek okresního soudu, který rozhodl o použití výpovědi anonymních svědků v důkazním řízení proti stěžovateli (viz výše odstavce 34 35). V tomto ohledu, s odvoláním na důvody stížnosti proti porušení zákona předložené ministrem spravedlnosti ve prospěch stěžovatele (viz výše odstavec 40), není Soud přesvědčen o kontradiktorním argumentu Vlády.
36. Ve světle těchto okolností není Soud přesvědčen, že zájem svědků na ponechání v anonymitě mohl ospravedlnit omezení práv stěžovatele v takovém rozsahu (viz, mutatis mutandis, Visser v. Nizozemsko, č. 26668/95, § 48, 14. února 2002).
37. Kromě toho, Soud poznamenává, že okresní soud opřel stěžovatelovo usvědčení přinejmenším v rozhodující míře o výpovědi anonymních svědků. Nicméně Soud poznamenává, že rozhodnutí krajského soudu potvrzující rozsudek soudu první instance se neopíralo o žádný nový důkaz z identifikovaných zdrojů.
38. Ve světle výše uvedeného závěru Soud neshledává nezbytným dále zkoumat, zda postup použitý soudními orgány mohl dostatečně vyvážit potíže, jimž musela čelit obhajoba v důsledku anonymity svědků (viz, mutatis mutandis, Visser v. Nizozemsko, citováno výše, § 51 s dalšími odkazy na případ Kok v. Nizozemsko, citováno výše).
39. Soud tudíž činí závěr, že řízení jako celek bylo nespravedlivé. Proto byl porušen článek 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy.
40. Aplikace Článku 41 Úmluvy
41. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Pokud jde o peněžní škodu, stěžovatel požadoval částku 68 050 Kč (2700 euro /EUR/), kterou vypočítal jako součet minimální mzdy v České republice za období dvaceti pěti měsíců, které

strávil ve vazbě od 24. dubna 1997 do 28. května 1999. Dále pak stěžovatel požadoval částku 60 000 EUR, zahrnujících 2000 EUR za každý měsíc, kdy byl zbaven své svobody, 2500 EUR za stigma způsobené jeho usvědčením jako překupníka s drogami a 5000 EUR za stres a úzkost spojené s nespravedlivostí trestního řízení.

3. Vláda se nejprve odvolala na judikaturu Soudu, podle níž v případě porušení článku 6 § 1 Úmluvy by měl být stěžovatel postaven do situace, v níž by byl, kdyby tyto požadavky nebyly přehlíženy. Vláda se dále odvolala na zákon č. 83/2004 Sb., který po svém nabytí účinnosti dne 1. dubna 2004 změnil zákon o Ústavním soudu tím, že zavedl možnost pro stěžovatele, kteří byli úspěšní v řízení před Ústavním soudem v trestních věcech, obnovit řízení před Ústavním soudem na základě původní ústavní stížnosti. Vláda uvedla, že Soud by měl přihlídnout k tomuto vývoji v českém právním řádu, který je v souladu s Doporučením č. R (2000)2 Výboru ministrů.
4. Pokud jde o peněžní škodu, Vláda poznamenala, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi údajným porušením Úmluvy a škodou reklamovanou stěžovatelem. Pokud jde o morální újmu, pak samotný nálezný porušení by měl být dostatečným spravedlivým zadostiučiněním.
5. V daném případě Soud nalezl porušení článku 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy v tom, že české orgány opřely stěžovatelovo odsouzení pouze o anonymní svědectví. Soud však nemůže spekulovat o tom, zda by byl výsledek řízení odlišný, kdyby k porušení Úmluvy nedošlo (viz *Van Mechelen v. Nizozemsko /článek 50/*, rozsudek ze dne 30. října 1997, Reports 1997-VII, str. 2432, § 18).
6. Soud neshledává vhodným nahradit stěžovateli údajné ztráty na penězích, protože nebyla prokázána příčinná souvislost mezi nalezeným porušením Úmluvy a negativními účinky, které mělo stěžovatelovo odsouzení na jeho profesní činnost. Kromě toho, pokud stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění za jeho vazbu, Soud poznamenává, že nenalezl uvedené zbavení svobody jako porušující Úmluvu. V důsledku toho nelze na tomto základě přiznat žádné spravedlivé zadostiučinění.
7. Pokud jde o požadavek na náhradu morální újmy, Soud má za to, že jeho nálezný porušení Úmluvy je v daném případě dostatečným spravedlivým zadostiučiněním. Soud však připomíná, že byl-li stěžovatel odsouzen navzdory potenciálnímu porušení jeho práv garantovaných článkem 6 Úmluvy, měl by být postaven do situace, v níž by se nacházel, kdyby požadavky tohoto ustanovení nebyly porušeny, a že nejvhodnější formou by byl v zásadě proces de novo nebo obnova řízení, bude-li požadována (viz *Ocalan v. Turecko /GC/*, č. 46221/99, § 210 in fine, ECHR 2005-, rozsudek ze dne 12. května 2005).
8. V této souvislosti Soud připomíná zákon č. 83/2004 Sb., jímž se mění zákon o Ústavním soudu a který dává možnost každému, proti němuž se vedlo trestní řízení a měl úspěch před mezinárodním soudním orgánem, který shledal, že jeho práva nebo základní svobody garantovaná mezinárodní smlouvou byla porušena státním orgánem, aby požádal o obnovu řízení již dříve vedeného před Ústavním soudem.
9. Náklady a výdaje
10. Stěžovatel požadoval úhradu nákladů a výdajů vynaložených při přípravě a presentaci jeho případu před Soudem. Požadoval částku 3825 EUR za 25,5 hodin práce (150 EUR za hodinu) jeho advokáta spolu s DPH, která může být splatná.
11. Vláda měla za to, že stěžovatelovy požadavky jsou nepřiměřené a že neprokázal, že by byl vynaložil a platil náklady a výdaje, které požadoval.
12. Soud připomíná, že podle jeho ustálené judikatury, aby byly přiznány náklady a výdaje, pak je poškozená strana musela vynaložit s cílem odhalit či napravit porušení Úmluvy nebo mu zabránit, tak aby je Soud mohl stanovit a určit jejich náhradu. Musí být rovněž prokázáno, že náklady byly skutečně a nezbytně vynaloženy a že jsou přiměřené co do jejich výše (viz, mimo jiné, *Krčmář a ostatní v. Česká republika*, č. 35376/97, § 52, 3. března 2000). Dále Soud připomíná, že při stanovení přiměřenosti požadovaných částek na úhradu nákladů a výdajů se necítí být vázán vnitrostátními stupnicemi a praxí, i když k nim může přihlídnout jako k určité

pomůcce (ibid.)

13. V daném případě, po přihlédnutí k informacím, jež má k dispozici, a k výše uvedeným kritériím Soud pokládá za rozumné a přiměřené přiznat stěžovateli z tohoto titulu částku 2500 EUR.
14. Úroky z prodlení
15. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 a § 3 písm. d) Úmluvy;
2. Konstatuje, že tento rozsudek je dostatečným spravedlivým zadostiučiněním jakékoli morální újmy, kterou stěžovatel utrpěl;
3. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane účinným v souladu s článkem 44 § 2 Úmluvy, částku 2500 EUR (dva tisíce pět set euro) jako náhradu nákladů a výdajů plus jakoukoli daň, která může být splatná; tato částka bude převedena na menu žalovaného státu kurzem platným ke dni vyrovnání,

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedené částky ve výši rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

4. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 28. února 2006 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

1. DOLLÉOVÁ

tajemnice sekce

J.-P. COSTA

předseda